

Konya Çeşmelerinde Gülbezek

Ayşe Nur Taşdelen | ORCID: 0000 0003 2556 8201 | aysenur2146@gmail.com

Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Konya, Türkiye

ROR ID: <https://ror.org/045hgzm75>

Öz

Konya'da su mimarisinin önemli unsuru olan çeşmeler, Osmanlı ve I. Ulusal Mimarlık döneminde yaygın bir şekilde inşa edilmiştir. İnsan yaşamında önemli bir görev üstlenen çeşmeler, hayır amaçlı yapılmış eserlerdir. İşlevselliğinin yanı sıra estetik açıdan da önem arz eden çeşmeler, buldukları sokakları süsleyen ve dönemlerinin üsluplarını yansıtan birer belge niteliğindedir. Konya'daki Selçuklu ve Osmanlı'nın erken döneminden günümüze gelebilmiş çeşme bulunmamaktadır. Bu nedenle çalışmamız dahilinde incelenen çeşmeler klasik ve geç Osmanlı ile I. Ulusal Mimarlık dönemini kapsamaktadır. Konya'da sayısı oldukça fazla olan Osmanlı ve I. Ulusal Mimarlık dönemi çeşmeleri süsleme boyutuyla incelendiğinde, Türk Sanatında önemli bir motif olan gülbezeklerin çeşmelerde yoğun bir şekilde uygulandığı görülmüştür. Genellikle tam bir dairenin sınırları içerisine işlenen veya dairesel bir form meydana getiren gülbezekler bağımsız süsleme öğeleri olarak dikkat çekmelerinin yanı sıra ikonografik olarak da önem arz etmektedir. Gülbezeklerin çeşmelerde uygulandıkları alanlar, farklı tür ve boyutları ile çeşitlilik göstermektedir. Çalışmamızda gülbezeklerin detaylı bir şekilde incelenmesi ve uygulama alanları ile tipolojisinin belirlenerek sanat tarihi çalışmalarına katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Konya, eşme, Su Mimarisi, Tipoloji, Gülbezek

Atıf Bilgisi

Taşdelen, Ayşe Nur. "Konya eşmelerinde Gülbezek". *Selçuklu Araştırmaları Dergisi* /18 (Haziran 2023), 147-180.

<https://doi.org/10.23897/usad.1319109>

Geliş Tarihi	30.10.2022
Kabul Tarihi	08.05.2023
Yayın Tarihi	23.06.2023
Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Benzerlik Taraması	Yapıldı - Turnitin
Etik Bildirim	usad@selcuklu.com.tr
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Telif Hakkı & Lisans	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Rosebezek in Konya Fountains

Ayşe Nur Taşdelen | ORCID: 0000 0003 2556 8201 | aysenur2146@gmail.com

Selçuk University, Institute of Social Sciences, Department of Art History, Konya, Türkiye

ROR ID: <https://ror.org/045hgzm75>

Abstract

Fountains, which are important elements of water architecture in Konya, were widely built during the Ottoman and I. National Architecture period. Fountains, which have an important role in human life, are works of charitable purposes. Fountains, which are important in terms of aesthetics as well as their functionality, are documents that adorn the streets where they are located and reflect the styles of their periods. There is no fountain in Konya that has survived from the early Seljuk and Ottoman periods. For this reason, the fountains examined in our study cover the classical and late Ottoman period and the I. National Architecture period. When the fountains of the Ottoman and I. National Architecture period, which are quite numerous in Konya, are examined in terms of ornamentation, it is seen that rosettes, an important motif in Turkish Art, are applied intensively in the fountains. Rose decorations, which are usually embroidered within the borders of a full circle or forming a circular form, are important iconographically as well as attracting attention as independent ornamental elements. The areas where rosebezeks are applied in fountains vary with their different types and sizes. In our study, it is aimed to examine rose decorations in detail and to contribute to art history studies by determining their application areas and typology.

Keywords

Konya, Fountain, Water Architecture Typology, Rosebezek

Citation

Taşdelen, Ayşe Nur. "Rosebezek in Konya Fountains". *Journal of Seljuk Studies* /18 (June-2023), 147-180.

<https://doi.org/10.23897/usad.1319109>

Date of Submission	30.10.2022
Date of Acceptance	08.05.2023
Date of Publication	23.06.2023
Peer-Review	Double anonymized - Two External
Ethical Statement	It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
Plagiarism Checks	Yes - Turnitin
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	usad@selcuk.edu.tr
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Copyright & License	Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0 .

Giriş

Farsça'da "göz" anlamına gelen "Çeşm" kelimesinden türetilen çeşme en genel tanımıyla mahalle aralarında bağımsız veya bir yapıya bitişik olarak tasarlanmış, suyun akıtıldığı yer anlamına gelmektedir¹. Su, tarihin her döneminde insanoğlu için temel ihtiyaç kaynağı olmuştur. Bu nedenle ilk çağlardan bu yana insanoğlu yerleşim için suya yakın bölgeleri tercih etmiştir. Ayrıca İslamiyet suya önem vermiş ve insanlara su sağlamanın sevap olduğunu belirten hadisler neticesinde insanlar hayır yapmak amacıyla da çeşme inşa etmişlerdir.

Konya'da çeşme inşasında özellikle Osmanlı döneminde büyük bir artış olmuş ve bu durum I. Ulusal Mimarlık döneminde de devam etmiştir. Konya'da Anadolu Selçuklu döneminden kaynaklarda varlığı bilinse de günümüze ulaşan bir çeşme bulunmamaktadır (Eyice, 1993, s. 278). Camilerde şadırvanın² yanı sıra çeşmelerin de abdest almak amacıyla her cami ve mescitte bulunması gereklidir. Bu açıdan baktığımızda cami ve mescitlerin hemen yanında veya yakınında yaptırılan çeşmelerden ayrı olarak, o günün şartlarında insanların su ihtiyaçlarını çeşmelerden sağlaması sebebiyle sokaklarda veya meydanlarda da çeşmeler yapılmıştır. Bu durum aslında Selçuklu ve Osmanlı döneminde her mahalleye bir mescit geleneği ile bağdaşmaktadır. Çeşmelerde de benzer bir görüşün hâkim olması nedeniyle Osmanlı döneminde de her mahalle için bir mescit ve yanına yapılan çeşmeler ile şehir merkezlerindeki mahalle ve sokakların fiziki yapısının oluşmasında belirleyici unsur olmuştur (Kazancıgil, 1992, s. 86). Konya'da Ayanbey, Bab-ı Aksaray, Bağ Evliya, Gazezler, Çataloğlu, Hacı Hasan, Kosova, Tahtatepen, Hacı Adil, Sephevan, Şeref Şirin ve Şükran mescitlerinin yanına inşa edilen çeşmeler, mescit ile çeşmelerin bir bütün olarak mahallenin fiziki oluşumunu etkilediğini gösteren örneklerdir (Çetinaslan, 2016, s. 270).

Çeşmeler işlevlerinin yanı sıra çeşitli motiflerden oluşan süsleme kompozisyonu ile de ön plana çıkmaktadır. Ancak Konya çeşmelerinde yoğun bir süsleme programı ile karşılaşmamaktadır. Birkaç örnek dışında genellikle daha sade ve mütevazı olarak tasarlanmıştır. Konya çeşmeleri form olarak çok çeşitli tipolojilere sahiptir. Ancak bu tipoloji farklılıkları çalışma konumuzu oluşturan gülbezeklerin uygulama alanlarını etkilememektedir. Çeşmelerde gülbezeklerin uygulanacağı bölgeler ve kompozisyon adeta bellidir. Özellikle kemer köşelikleri ve musluk aynası gülbezeklerin en fazla uygulandığı alanlar olmuştur. Bu alanlarda oluşan boşluk çoğunlukla gülbezek ile giderilmiştir. Bunun dışında kemer kilit taşı, ayna taşı, alınlık, sütun başlığı ve taç bölümlerinde daha az karşımıza çıkmaktadır.

I. Ulusal Mimarlık akımı olarak adlandırılan dönem 1908 yılında başlamış ve 1930'lu yıllara kadar devam etmiştir. Jön Türklerin düşüncelerinden etkilenen bu dönem 19.yy.

¹ Günümüze gelebilen çeşme kitabelerinden XIII. ve XIV. Yüzyıllarda çeşme kelimesi yerine Arapça göz anlamına gelen "ayn" ile "sikaye" kelimelerinin kullanıldığı anlaşılmaktadır (Eyice,1993,277).

² Şadırvan, camilerde abdest alınan ve ortasındaki yüksekçe bir yerden şarılı ile bol su akan havuz veya çevresi musluklarla çevrilmiş su haznesidir (Hasol, 1979, 475).

boyunca etkisini gösteren Batı kökenli eklektisizme tepki olarak gelişen ancak yine özünde eklektisist bir anlayışla Türk mimarisine ait biçimlerin yeniden yorumlanarak kullanıldığı bir tasarım anlayışı geliştirmiştir (Sözen & Tanyeli, 1986, 43). I. Ulusal Mimarlık döneminin asıl amacı batı etkisinde kalan mimariyi yabancı etkilerden ve yabancı mimarlardan arındırmaktır (Başkan, 2002, s. 235). Bu dönem yapılarında cephe ve süsleme biçimi Türk mimarisinden, yapıların iç kurgusu ve plan şemaları ise Avrupa tiplerini yansıtmaktadır (Aygör & Kara, 2018, s. 157). Semavi Eyice, I. Ulusal Mimarlık döneminde inşa edilen çeşmelerde XIX yy. Türk neo-klasiği olarak adlandırılan eski Türk sanatı üslubu kullanıldığını belirtmektedir³. Ayla Ödekan ise bu dönem çeşmelerini Osmanlı çeşmelerinin en son tipi olarak adlandırmakta ve süslemede de Klasik Osmanlı mimarisinde kullanılan motiflerin yeniden yorumlandığını ifade etmektedir (Ödekan, 1992, s. 286).

Konya'da Osmanlı ve I. Ulusal Mimarlık dönemine ait cami, mescit ve türbe gibi çeşitli yapılarda da gülbezek bağımsız bir süsleme unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yapılardaki gülbezeler ile çeşmelerde uygulanan gülbezeler karşılaştırıldığında adeta bir üslup birliği içerisindedir. Osmanlı döneminde özellikle çiçek karakterli gülbezelerin yoğun bir şekilde uygulandığı bilinmektedir. Çeşmelerde de aynı üslup devam etmekte olup büyük bir çoğunluğu çiçek karakterli gülbezeler olmak üzere bitkisel, geometrik hem bitkisel hem geometrik ve yazılı kompozisyonlardan oluşan türler de bulunmaktadır. Bu üslup I. Ulusal Mimarlık döneminde de devam etmiştir. Daha çok Selçuklu dönemi yapılarında karşılaştığımız figürlü süslemeye sahip gülbezeler ise Konya çeşmelerinde uygulanmamıştır. Çalışmamızda çeşme sayısının fazla olması ve asıl amacımızın "gülbezek" olmasından dolayı çeşmeler tek tek tanıtılmamıştır. Bunun yerine çalışmamızın amacına uygun olarak gülbezelerin çeşmelerde uygulandıkları alanlar ve gülbezek tipolojisine göre bir anlatım yapılacaktır. Nitekim Konya çeşmeleri ile ilgili mimari ve tipoloji açısından detaylı olarak hazırlanmış birçok çalışma bulunmaktadır⁴.

Konya il merkezinde Anadolu Selçuklu ve Osmanlı'nın erken dönemine ait çeşme örneği günümüze ulaşamamıştır. Çalışmamızda Osmanlı'nın klasik ve geç dönemi ile I. Ulusal Mimarlık dönemine tarihlenen gülbezek ile süslü 55 çeşme tespit edilmiştir. Bu gülbezeler uygulandığı alanlar ve tipoloji çalışması çerçevesinde değerlendirilecektir.

1. KONYA ÇEŞMELERİ

Gülbezek, bir dairenin sınırları içerisine veya bitkisel, geometrik, yazılı ve figürlü kompozisyonların dairesel düzlem meydana getirmesiyle oluşan süsleme türüne verilen isimdir (Taşdelen,2020, s. 7). İslam öncesi dönemlerden itibaren çeşitli yerlerde uygulama alanı bulan gülbezeler, Anadolu Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinde çeşitli yapılarda farklı türlerde yoğun bir şekilde kullanılan süsleme türü olmuştur⁵.Gülbezek

³ Bu çeşmelere örnek olarak Aksaray'da Pertevyinal Valide Sultan Çeşmesi, Balmumu Meydan Çeşmesi ve Orhaniye Kışlası önündeki çeşme I. Ulusal Mimarlık dönemine örnek teşkil etmektedir (Eyice, 1993, 285).

⁴ Konya çeşmeleri ile ilgili detaylı bilgi için Bk. Konyalı, 1964; Önder, 1955; Karpuz & Dülgerler, 2006 ; Karpuz, 2009; Aygör, vd.,2010 ;Mutlu, 2014.

⁵ Gülbezek ile ilgili ayrıntılı bilgi için Bk. Ünal,1987, Öney,1988, Doğan,2013, Taşdelen, 2020.

camii, mescit, medrese, türbe, hamam ve kervansaray gibi mimari yapıların yanı sıra çeşmelerde de başlıca kullanılan süsleme ögesi olmuştur. Gülbezeker, çeşmelerin kemer köşelikleri, kemer kilit taşı, sütun başlıkları, tas yuvası, ayna taşı, çeşme aynası ve taç bölümlerinde kullanılan gülbezeker, bu bölümler içerisinde en fazla kavsara kemer köşelikleri ve çeşme aynasında uygulanmıştır.

Kemerler çeşme nişlerini örten ve cepheyi hareketlendiren en önemli unsurdur (Mutlu, 2014, 463). Buna bağlı olarak kemer ile ilişkili olan köşelikler, kilit taşı ve alınlık bölümleri gülbezeğin uygulandığı kısımlar olup, bunlar en fazla göze çarpan alanlardır.

Kemer köşeliklerine işlenen gülbezek uygulaması taç kapı, mihrap ve yan niş düzenlemelerinde de karşılaştığımız bir durumdur. R. Hüseyin Ünal bu durumun temel sebebini iki şekilde açıklamaktadır. Birincisi bu bölümün dıştan bakıldığında göze hitap edebilecek nitelikte olması, ikincisi ise bu alanlarda oluşan boşluğu doldurma isteğinden kaynaklanmış olması muhtemeldir (Ünal, 1982, 75). Çeşmelerde de kemer köşeliklerinde oluşan boşluklar birbirine bakışık olarak konumlandırılmış gülbezeker ile süslenmiştir. Bu gülbezekerin büyük bir çoğunluğu çiçek karakterli olup daha az sayıda geometrik kompozisyona sahip gülbezek ile karşılaşmaktayız.

Kemer köşeliklerinde gülbezek uygulamaları, Gevraği Çeşmesi (1526), (Fotoğraf 1), Fuar Çeşmesi (1806), (Fotoğraf 2), Kümbetli Camii Çeşmesi (1824), (Fotoğraf 3), Büyük Kum Köprü Caddesi Çeşmesi, (19. yy), (Fotoğraf 4), Mahmut Dede Sokağı Çeşmesi (19.yy sonu), (Fotoğraf 5), Sedirler (Sadırlar) Çeşmesi 2 (1921), (Fotoğraf 6), Dolap Mektep Çeşmesi (1923), (Fotoğraf 7), Darıcı Çeşmesi (1923), (Fotoğraf 8), Toraman Çeşmesi (1923), (Fotoğraf 9), Sedirler Çeşmesi 1 (1923), (Fotoğraf 10), Sarı Hasan Cadde Çeşmesi (1923), (Fotoğraf 11), Yolcuoğlu Camii Çeşmesi (1924), (Fotoğraf 12), Kalenderhane Çeşmesi'nde (1924), (Fotoğraf 13), Kasım Envari Çeşmesi (1924), (Fotoğraf 14), Sarı Yakup Cadde Çeşmesi (1924), (Fotoğraf 15), Kosova Camii Çeşmesi (1924), (Fotoğraf 16), Sabır Sokağı Çeşmesi (1926), (Fotoğraf 17), Nişantaşı Çeşmesi (1928), (Fotoğraf 18), Ak Çeşme (20.yy ilk çeyreği), (Fotoğraf 19), Kasım Halife Çeşmesi (20.yy), (Fotoğraf 20) gibi örneklerde karşımıza çıkmaktadır ve bunlar bakışık olarak her köşelikte birer adet bulunur.

Çeşmelerde kemer kilit taşına gülbezek uygulanan tek örneğimiz Sarı Hasan Cadde Çeşmesi (1923), (Fotoğraf 11)' dir. Kemer köşelikleri gülbezek için yoğun bir şekilde tercih edilirken kemer kilit taşı tercih edilmemiştir.

Çeşmelerin alınlık bölümlerinde genellikle kitabeler yer almaktadır. Alınlıkta gülbezeğin uygulandığı tek örnek Sedirler (Sadırlar) Çeşmesi (1921)'dir (Fotoğraf 21). Çeşmenin alınlık bölümünde enine dikdörtgen formda mermer kitabenin merkezine yazılı kompozisyona sahip gülbezek oyulmuştur. Ayrıca örneklerimiz arasında yazılı kompozisyona sahip tek örnektir.

Ayna taşı, taş veya mermer malzemeden yapılmış ve üzerine lüle veya musluk takılmak üzere delik bulunan bölümdür. Dikdörtgen veya kare formundaki ayna taşlarında gülbezek yoğun bir şekilde uygulanmıştır. Ayna taşları çeşmelere özel yapılabildiği gibi devşirme malzemelerin kullanıldığı örnekler de mevcuttur. Ayna taşları genellikle taslık nişi ve musluk aynasını da içerisine alan bir bütün olarak yapılmıştır. Celal Sokağı 2 Çeşmesi'nde

(1819), (Fotoğraf 22), musluk aynasının üst bölümünde birbirine bakışık birer ve merkezde de bir olmak üzere üç adet gülbezek; Hacı Hasan başı eşmesi (19.yy), (Fotoğraf 23) ve Eşrefoğlu Sokağı eşmesi (19. yy sonu), (Fotoğraf 24) ayna taşının iki köşesinde birer; Şahin Ağa eşmesi (1924), (Fotoğraf 25) ve Yeni Kayacık Sokak eşmesi (20.yy), (Fotoğraf 49) ayna taşının köşeliklerinde ise birer gülbezek bulunur.

eşmelerin işlevsel olarak en önemli bölümlerinden birisi olan musluk aynası, ayna taşının üzerinde yer alan ve pirinç, tunç gibi metal malzemeden yapılan suyun aktığı yere verilen isimdir (Önge, 1997, 19)⁶. Su içilen yer olması nedeniyle işlevselliğinin yanı sıra estetik olarak da göze hitap edebilecek şekilde süslenmiştir. Konya eşmelerinin büyük çoğunluğunda musluk aynası bölümünün gülbezek ile süslü olduğu görölmüştür. Dairesel gülbezelerin merkezi oyularak lüle veya musluk yerleştirilmiş olup çevresi ise çeşitli motifler ile süslenmiştir.

Gülbezek ile süslenen musluk aynası örnekleri şunlardır: Gevraki eşmesi (1526), (Fotoğraf 1), Nakipoğlu eşmesi (1739), (Fotoğraf 26), Celal Sokağı (2) eşmesi (1819), (Fotoğraf 22), Kümbetli Cami eşmesi (1824), (Fotoğraf 3), Süt Tekkesi eşmesi (1877), (Fotoğraf 27), Türkmen eşmesi (1879), (Fotoğraf 28), İhtiyareddin eşmesi (1882), (Fotoğraf 29), Şeyh Ulema eşmesi (1892), (Fotoğraf 30), Sadreddin Konevi Cami eşmeleri (1899), (Fotoğraf 31), Hacı Hasan başı eşmesi (19.yy), (Fotoğraf 23), Türkmenoğlu Cadde eşmesi (19.yy), (Fotoğraf 32), Aziziye Mahallesi Servet Sokağı eşmesi (19.yy), (Fotoğraf 33), Köprübaşı eşmesi (19.yy), (Fotoğraf 34), Sedirler (Sadırlar) eşmesi 2 (1921), (Fotoğraf 21), Mitrip Sokağı eşmesi (19. Yy sonu), (Fotoğraf 35), Şeyh Ulema Recep Ağa eşmesi (19.yy sonu), (Fotoğraf 36), Mahmut Dede Sokağı eşmesi (19.yy sonu), (Fotoğraf 5), Tahtatepen eşmesi (1907), (Fotoğraf 37), Ali Suavi eşmesi (1909), (Fotoğraf 38), Zafer eşmesi (1922), (Fotoğraf 39), Dolap Mektep eşmesi (1923), (Fotoğraf 7), Darıcı eşmesi (1923), (Fotoğraf 8), Sedirler Cadde eşmesi 1 (1923), (Fotoğraf 10), Medrese Mahalle eşmesi (1923), (Fotoğraf 40), Bilinmeyen (Fotoğraf 41), Sarı Hasan Caddesi eşmesi (1923), (Fotoğraf 11), Kalenderhane eşmesi (1923), (Fotoğraf 13), Sarı Yakup Caddesi eşmesi (1924), (Fotoğraf 15), Ferhuniye eşmesi (1924), (Fotoğraf 42), Güldan dede eşmesi (1924), (Fotoğraf 43), Yolcuoğlu Cami eşmesi (1924), (Fotoğraf 12), Kosova Cami eşmesi (1924), (Fotoğraf 16), Ayanbey eşmesi (1926), (Fotoğraf 45), Gazi Mustafa Kemal İlkokulu eşmesi (1927), (Fotoğraf 48), Hükümet Konağı eşmesi (1929-1943), (Fotoğraf 44), Bağ Evliya Mescidi eşmesi (20.yy ilk çeyr.), (Fotoğraf 46), Şükrü Doruk eşmesi (20.yy ilk çeyr.), (Fotoğraf 47), Kasım Halife eşmesi (20.yy), (Fotoğraf 20), Karatay Servet Sokak eşmesi (20.yy)'dır (Fotoğraf 50).

Taslık nişi, su içilen taşı koymak amacıyla yapılmış bölümlerdir. Genellikle musluk aynasının üst bölümünde merkezde bir adet yapılabildiği gibi köşelerde bakışık olarak da

⁶ Lüleler ilk olarak açılıp kapanma işlevi olmayan suyun sürekli aktığı bir yer olarak tasarlanmıştır. Ancak bu şekilde suyun ziyan olduğu düşüncesiyle lülelere tıkaç yapılmış bu da kalıcı bir çözüm olmadığı için XVI. Yüzyılda artık çeşmelere açılıp kapanabilen musluklar takılmıştır (Önge,1997:19; Akkaya,2007:10).

yapılabilmektedir⁷ (Sözen- Tanyeli, 1986, 231). Çalışmamızda yer alan örneklerde taslık nişi merkezde bir adet yapılmış olup malzeme yekpare mermerdir. Taslık nişleri küçük boyutlu olup dikdörtgen formu ve sivri kemerlidir. Bu nişlerin gülbezek ile süslediği örnekler bulunmaktadır. Güldandede Çeşmesi (1924), (Fotoğraf 43), taslık nişi köşeliklerinde birbirine bakışık birer ve Şahin Ağa Çeşmesi'nin (1924), (Fotoğraf 25) taslık nişi alınlığında bir adet gülbezek bulunur.

I. Ulusal Mimarlık dönemi mimari anlamda yeni arayışların olduğu bir dönemdir. Osmanlı dönemine uygulanan tek cepheli çeşmelerin iki yanında estetik açıdan önem arz eden sütunlar ile taşınan çeşmeler budönemin önemli birer örneğidir (Anonim, 2006, C.I, s. 62). Bu uygulamanın az sayıda olması nedeniyle sütun başlıklarında gülbezek kullanımı da az sayıdadır. Sütun başlıkları, çalışmamızda Şerife Hanım Mescidi (1908-1909), (Fotoğraf 51) ve Ayanbey Çeşmesi'nin (1926), (Fotoğraf 45) sütun başlıklarının ön yüzünde birbirine bakışık olarak işlenmiş çiçek karakterli birer gülbezek yer almaktadır.

Taç bölümünde gülbezek uygulamasına ise sadece Bulgur Tekke Çeşmesi'nde (XX. yüzyıl) karşılaşılmaktadır (Fotoğraf 52). Örneklerimiz arasında farklılık gösteren bu çeşme şahideli (anıt) çeşme olarak adlandırılmaktadır.

2. KONYA ÇEŞMELERİNDE BULUNAN GÜLBEZEKLER

Konya'da bulunan çeşmelerin büyük çoğunluğunda gülbezek başlıca süsleme ögesi durumundadır. Gülbezeker bitkisel, geometrik hem bitkisel hem geometrik, figürlü ve yazılı olmak üzere çok farklı özellik gösterir. Çalışmamız kapsamındaki örnekler incelendiğinde bitkisel kompozisyona sahip gülbezeker ile geometrik kompozisyona sahip gülbezeker çoğunlukta olmakla birlikte hem bitkisel hem geometrik ve yazılı kompozisyondan oluşan gülbezekerin daha az sayıda uygulandığı görülmüştür. Temelde bu dört türe bağlı kalınsa da gülbezekerin kendi içerisinde gösterdiği çeşitlilik nedeniyle alt başlıklar oluşturulmuştur. Örneklerimizde bitkisel kompozisyona sahip gülbezeker çoğunlukta olup yalın çiçek karakterli olanlar, katmerli olanlar ve palmet, rumi ve yaprak kompozisyonundan oluşanlar olarak; geometrik kompozisyona sahip olanlar ise çok kollu yıldızlardan oluşan gülbezeker ve çarkifelek formundaki gülbezeker olmak üzere alt başlıklara ayrılmıştır. Yazılı kompozisyona ait tek örneğimiz bulunmaktadır. Konunun daha iyi anlaşılması amacıyla gülbezeker belirtilen tipoloji içerisinde tanımlanacaktır⁸.

2.1. Bitkisel Kompozisyona Sahip Gülbezekerler

Bitkisel kompozisyona sahip gülbezeker içerisinde çiçek karakterli olanlar, merkezdeki bir tomurcuktan veya belirli bir noktadan ışınal düzlemde dağılım gösteren çanak ve taç yapraklardan meydana gelmektedir. Bu gülbezekerin bazıları yalnızca çanak yapraklardan oluşurken bazıları ise hem taç hem de çanak yapraklardan oluşmaktadır. Bu durum gülbezekerin kendi içerisinde yalın çiçek ve katmerli olmak üzere bir ayrımına gidilmesine sebebiyet vermiştir.

⁷ Taslık nişi, bardaklık veya maşrapabalık olarak da adlandırılmaktadır.

⁸ Tipolojide kullanılan temel sınırlandırma Ayşe Nur Taşdelen'in "Konya Türk Devri Yapılarında Bulunan Gülbezekerler" adlı çalışmadan alınmıştır (Taşdelen,2020, 468-497).

Yalın çiçek karakterli gülbezekler, merkezden ışınsal düzlemde dağılım gösteren yapraklardan oluşmaktadır. Yaprak formu ve sayısının yanı sıra tomurcuklu olanlar ve olmayanlar olarak değişkenlik göstermektedir.

Beş yapraklı, Kosova Cami eşmesi (Fotoğraf 56; izim 1), Kümbetli Cami eşmesi (Fotoğraf 57; izim 2), Sarı Yakup Cadde eşmesi (Fotoğraf 58; izim 3) ve Yolcuoğlu eşmesi'nin (Fotoğraf 60; izim 5)kemer köşeliklerinde beş yapraklı birer gülbezek yer almaktadır. Merkezinde dairesel veya yassı şekilde bulunan bir tomurcuktan çıkış yapan bu gülbezeklerin yaprak yüzeyleri yay formunda oyularak şekillendirilmiştir. Şahin Ağa eşmesi'nin ise kare formundaki ayna taşının sağ köşeliğine beş yapraklı çiçek işlenmiştir (Fotoğraf 59; izim 4).

Altı yapraklı, Darıcı eşmesi (Fotoğraf 61; izim 6), Dolap Mektep eşmesi (Fotoğraf 62; izim 7), Gevraki eşmesi (Fotoğraf 63; izim 8), Kasım Envari Sokağı (Fotoğraf 64; izim 9), Mahmut Dede Sokağı (Fotoğraf 65; izim 10), Sedirler eşmesi 1 (1923) (Fotoğraf 66; izim 11), Sarı Hasan Caddesi eşmesinin (Fotoğraf 67; izim 12), kemer köşeliklerinde bakışık olarak işlenmiş tomurcuklu birer gülbezek yer almaktadır. Bu gülbezeklerin yaprak yüzeyleri oluklu oyma tekniğinde oyularak dilimli bir görünüm verilmiştir. Gevraki eşmesi'nin sol köşesindeki gülbezek tahrip olmuştur (Fotoğraf 63; izim 8). Ayrıca

Sarı Hasan Cadde eşmesi'nin aynı zamanda kilit taşında da altı yapraklı bir gülbezek yer almaktadır (Fotoğraf 67; izim 12).

Yedi yapraklı, Ak eşme kemer köşeliklerinde (Fotoğraf 69; izim 14), ve Eşrefoğlu Sokağı eşmesi'nin mermer ayna taşında merkezde dairesel tomurcuktan gelişim gösteren yedi yapraklı gülbezek bulunmaktadır (Fotoğraf 68; izim 13). Kalenderhane eşmesi (Fotoğraf 70; izim 15), Kasım Halife (Fotoğraf 71; izim 16) eşmesi, Nişantaşı eşmesi kemer köşeliklerinde (Fotoğraf 72; izim 17) ve Şerife Hanım Mescid eşmesi'nin (Fotoğraf 73; izim 18), sütun başlıklarının merkezinde bakışık olarak uygulanan sekiz yapraklı gülbezek yer almaktadır. Bu gülbezeklerin merkezinde dairesel bir tomurcuk bulunur. Bu dairenin etrafına işlenen sekiz yaprak gülbezeği meydana getirmektedir.

Dolap Mektep eşmesi (Fotoğraf 74; izim 19), Darıcı eşmesi (Fotoğraf 75; izim 20), ve Türkmen eşmesi (Fotoğraf 76; izim 21), ve Sedirler (Sadırlar) eşmesi'nin (1) ise musluk aynasında sekiz yapraklı gülbezek işlenmiştir (Fotoğraf 77; izim 22). Tam bir daire içerisine oyulan bu gülbezekler de farklı olarak her bir yaprağın merkezi "V" formunda şekillendirilmiş ve yaprak aralarına küçük yapraklar işlenmiştir. Medrese Mahallesi eşmesi'nin musluk aynasında tam bir dairenin içerisine işlenmiş sekiz yapraklı bir çiçek yer almaktadır (Fotoğraf 78; izim 23). Bu çiçeğin yaprakları farklı olarak dilimli bir şekilde verilmiş olup her bir yaprak yüzeyine de ikinci bir yaprak oyulmasıyla farklılık göstermiştir. Sedirler (Sadırlar) eşmesi'nde (2) farklı olarak merkezde iç içe iki daire bu daireninin etrafına ışınsal dokuz yaprak işlenmiştir. Yaprakların formları günümüzde bozulmuş durumdadır (Fotoğraf 77; izim 22).

Bulgur Tekke eşmesi'nin ta bölümü merkezde dairesel ve yassı bir tomurcuktan uzanan on altı yapraktan oluşmaktadır (Fotoğraf 79; izim 24). Tam bir daire içerisine ışınsal düzlemde dağılım gösteren yaprakların uç kısımları yay formundadır. Üzerinde

kırmızı renkte boya kalıntıları mevcuttur. Nakipoğlu Çeşmesi'nin musluk aynasında enine dikdörtgen mermer parçanın merkezine on altı yapraklı gülbezek işlenmiştir (Fotoğraf 80; Çizim 25). Fuar Çeşmesi'nin kemer köşeliklerinde tam bir dairenin içerisinde merkezde tomurcuktan çıkış yapan yaprakların ışınsal düzlemde sıralanmasıyla on altı yapraklı bir çiçek oluşturulmuştur (Fotoğraf 81; Çizim 26). Karatay Servet Sokağı Çeşmesi'nin musluk aynasında dikdörtgen mermer levhanın merkezine kaval silme ile dış hatları belirlenmiş bir dairenin çevresine on altı yapraklı bir çiçek şekillendirilmiştir (Fotoğraf 82; Çizim 28). Bu çiçeğin yaprak araları küçük boyutlu üçgenler ile dolgulanmıştır. Yaprakların merkezi oluklu oyma tekniği ile oluşturulmuştur.

Yirmi dört yapraklı gülbezek örneği sadece Mitrip Sokağı Çeşmesi'nin musluk aynasında bulunur. Kare formundaki mermerin merkezinde tam bir dairenin içerisine yirmi dört yapraklı çiçek işlenmiştir (Fotoğraf 122; Çizim 71).

Katmerli gülbezeker, genellikle çok yapraklı bir çiçeğin merkezine yerleştirilen daha küçük boyutlu bir çiçek ile açılmış bir gülün üstün görünümünü yansıtmaktadır. Bu gruba dâhil olan örneklerimizin katmer sayıları iki ve üç kademeli olarak değişkenlik göstermektedir. Ayanbey Çeşmesi'nin mermer sütun başlıklarının merkezine bakışık olarak konumlandırılmış tomurcuklu ve on yapraktan oluşan iki katmerli gülbezek işlenmiştir. Bu gülbezeğin hemen üst bölümü üç yapraklı palmet motifi şekillendirilmiştir (Fotoğraf 84; Çizim 30). Büyük Kumköprü Caddesi Çeşmesinin kemer köşelikleri merkezdeki altı, dıştaki ise on bir yapraktan oluşan iki katmerli gülbezek işlenmiştir (Fotoğraf 85; Çizim 31). Hacı Hasanbaşı Çeşmesi'nin ayna taşında merkezde beş dışta ise on yapraklı bir çiçekten oluşan katmerli gülbezek yer almaktadır. Merkezde dairesel tomurcuktan gelişim gösteren yaprakların boyu oldukça kısa tutulmuştur (Fotoğraf 86; Çizim 32).

Sarı Yakup Caddesi (Fotoğraf 87; Çizim 33) ve Yolcuoğlu çeşmelerinin musluk aynası merkezde tam bir dairenin etrafına sıralanmış sekiz yapraklı bir çiçek ve bu çiçeğin dıştan otuz iki yaprak ile çevrelenmesiyle oluşan iki katmerli gülbezek ile süslenmiştir (Fotoğraf 88; Çizim 34).

Palmet, rumi ve yaprak motifi ile süslü örneklerimiz daha az sayıda olmakla birlikte zengin kompozisyonları ile örneklerimiz arasında önem arz etmektedir. Osmanlı çeşmelerinde örneği bulunmayan bu kompozisyona sahip gülbezeker, I. Ulusal Mimarlık dönemi çeşmelerinde karşımıza çıkmaktadır. Bu dönem çeşmelerinde klasik motiflerin yeniden yorumlanarak uygulandığını görmekteyiz (Aygör & Kara, 2018, 157). Ferhuniye Çeşmesi'nin (1924) musluk aynasında dikdörtgen formundaki mermer bloğun yüzeyine tam bir daire içerisine, dairesel düzlemde sıralanan palmet motifi yerleştirilmiştir. Palmetler birbirine kıvrımdallar ile bağlanmıştır (Fotoğraf 89; Çizim 35).

Gazi Mustafa Kemal Paşa İlkokulu Çeşmesi diğer örneklerimizden farklı olarak çift taraflı yapılmış süsleme ve tasarım açısından bakışımı olarak yapılmıştır. Her iki musluk aynası bölümünde de dışa hafif taşıntı yapan tam bir dairenin yüzeyi palmet motifinin ışınsal düzlemde sıralanmasından oluşan kompozisyona sahiptir. Palmetler, beş dilimli ve tek taç yapraklı olup iki saptan gelişmiştir. Bu saplar iki yana doğru sarmal kıvrılarak alt yapraklar ile dairesel kıvrım yaparak birleşim göstermektedir. Gülbezek büyük oranda

bozulmuş olup sağlam durumda kalabilen palmet motiflerinden tanımlama yapılabilmektedir (Fotoğraf 90; Çizim 36).

Bab-1 Aksaray Sokağı Çeşmesi'nin de musluk aynası iç içe geçmiş daire etrafına sıralanmış yaprak ve palmet motiflerinden oluşan kompozisyon ile süslenmiştir. Tam bir dairenin içerisine işlenen bu kompozisyon merkezde musluğun yerleştirildiği bir daire ve bu daire yine dairesel kaval silme ile çevrelenmiş ve bu kaval silmenin etrafı yaprak ve palmet motiflerinin dairesel düzlemde sıralanmasından oluşan kompozisyon ile süslenmiştir. Yaprakların yüzeylerine ikinci bir yaprak işlenmesiyle daha estetik bir görünüm oluşturulmuştur (Fotoğraf 91; Çizim 38).

Sadreddin Konevi Türbesi Çeşmesi'nin ayna taşı bölümünde daire içerisine dışa doğru kademeli bir şekilde işlenmiş gülbezek bulunmaktadır. Bu gülbezek bir daire ve dairenin etrafında da ışınal düzlemde sıralanan merkeze doğru yönlendirilmiş altı palmet bulunur. Palmetlerin sapları iki yöne doğru açılmakta ve sarmal kıvrım yapmaktadır. Merkezdeki palmet kompozisyonunu dıştan üsluplaştırılmış on sekiz yaprak çevrelemektedir. Bu yapraklar üç kademeli daire üzerinde kesintili olarak verilerek her kademede dışa taşkın olarak yapılmıştır. Yaprak araları yay motifi ile birleştirilmiştir. Tüm bu kompozisyon bir dairenin içerisine yerleştirilmiş olup örneklerimiz arasında kompozisyon olarak farklılık göstermektedir (Fotoğraf 92; Çizim 39).

Palmet ve rumi kompozisyonu ile süslenmiş tek örneğimiz Şükrü Doruk Çeşmesi'dir. Çeşmenin kurna bölümünde kare blok mermerin merkezine zemin oyma tekniğinde bir daire oluşturulmuştur. Bu dairenin içerisi palmet ve rumi motiflerinin dairesel düzlemde sıralanmasından oluşan bir gülbezek ile süslenmiştir (Aygör & Kara, 2018, 161), (Fotoğraf 93; Çizim 40).

2.2. Geometrik Kompozisyona Sahip Gülbezeler

Geometrik kompozisyonlu gülbezeler, başta musluk aynası olmak üzere kemer köşelikleri ve ayna taşında da karşımıza çıkmaktadır. Büyük bir çoğunluğu çok kollu yıldızlardan oluşan gülbezeler olmakla birlikte çarkıfelek formundan oluşan gülbezeler de karşımıza çıkmaktadır.

Çok kollu yıldız formundaki gülbezeler, esas olarak benzer kompozisyonda işlenmekle birlikte yıldızların kol sayıları sekiz ile kırk yedi arasında değişiklik göstermektedir. Yarım altı kollu yıldız şeklinde tasarlanan gülbezek örneğini sadece Hükümet Konağı Çeşmesi'nde görmekteyiz. Çeşmenin iç kısmında, köşelerde yer alan birer sütuncenin yarım daire ile başladığı noktada yarım altı kollu yıldız motifine yer verilmiştir (Fotoğraf 94; Çizim 41).

Sekiz kollu yıldızdan oluşan gülbezeleri, Celal Sokağı Çeşmesi (1) mermer ayna taşında, merkezde bir ve hemen altında bakışık birer olmak üzere toplam üç, (Fotoğraf 95; Çizim 42), Toraman Çeşmesi kemer köşeliklerinde (Fotoğraf 96; Çizim 43) ve Şahin Ağa Çeşmesi'nin düşey olarak yerleştirilen sivri kemerli taşlığın alınlığında görmekteyiz. Şahin Ağa Çeşmesi'nde farklı olarak yıldızların ara kısımları, üçgen formlu yıldız uçları ile yapılarak iki kademeli bir görünüm kazanmıştır (Fotoğraf 97; Çizim 44).

On bir kollu yıldızdan oluşan gülbezek örneği Kasım Halife Çeşmesi'nin iki musluk aynasında da bulunmaktadır. Oluklu oyma tekniğinde yapılan yıldız kolları tam bir dairenin içerisine işlenmiştir (Fotoğraf 98; Çizim 45).

On altı kollu yıldızdan oluşan gülbezek, Mahmut Dede Sokağı Çeşmesi (Fotoğraf 99; Çizim 46), Şeyh Ulema Recep Ağa Cami Çeşmesi musluk aynası ile merkezinde (Fotoğraf 100; Çizim 47), Güldandede Çeşmesi'nin ise ayna taşında sivri kemerli nişin köşeliklerinde görülmektedir (Fotoğraf 101; Çizim 48). Işınsal kolların uç kısımları düz bir şekilde sonlanmakta olup adeta pasta dilimi şeklinde bir görüntü sunmaktadır. Köprübaşı Çeşmesi'nin musluk aynası bölümünde on altı kollu yıldızdan oluşan bir gülbezek işlenmiş ve bu gülbezeğin merkezine de musluk yerleştirilmiştir (Fotoğraf 102; Çizim 49). Şahin Ağa Çeşmesi'nin kare formundaki ayna taşının sol köşeliğinde merkezde bir daire etrafında sıralanmış on altı kollu yıldızdan oluşmaktadır (Fotoğraf 103; Çizim 50).

On dokuz kollu yıldız, Bağ Evliya Mescidi Çeşmesi'nin kurna bölümünde karşımıza çıkmaktadır (Fotoğraf 104; Çizim 51). Yıldızın kolları bozulmuş durumdadır. Yıldızın merkezi muhtemelen diğer musluk aynalarında olduğu gibi oyulmuş ancak günümüzde bu bölüm dışa taşkın bir biçimde dolgulanmıştır.

Yirmi üç yıldız kolundan oluşan gülbezek, Ali Suavi Çeşmesi'nin musluk aynasında görülmektedir (Fotoğraf 106; Çizim 53). Yirmi dört kollu yıldızdan oluşan gülbezeler, Hükümet Konağı (Fotoğraf 107; Çizim 54) ve Celal Dede Sokağı Çeşmesi'nin musluk aynasında karşımıza çıkmaktadır. Kısmen sağlam durumda olan gülbezeğin merkezine küçük bir daire açılmış ve musluk takılmıştır (Fotoğraf 105; Çizim 52). Yirmi beş kollu yıldız, Zafer Çeşmesi'nin musluk aynasında oluklu oyma tekniğinde işlenmiştir (Fotoğraf 108; Çizim 55).

Yirmi altı kollu yıldızdan oluşan gülbezek, Ayanbey Çeşmesi'nin kurna bölümüne oyulan dairenin içerisine şekillendirilmiştir. Bu yıldızın merkez bölümü bozulmuş durumdadır. Merkeze musluk yerleştirilmiştir (Fotoğraf 109; Çizim 56).

Otuz iki kollu yıldızdan oluşan gülbezek, Şeyh Ulema Çeşmesi (Fotoğraf 110; Çizim 57) ve Güldandede Çeşmesi musluk aynası bölümünde görülür (Fotoğraf 111; Çizim 58). Yıldız kolları oluklu oyma tekniğinde yapılmış olup gülbezeğin merkezi musluk yerleştirilmek amacıyla dairesel olarak oyulmuştur. Kırk yedi koldan oluşan Süt Tekkesi Çeşmesi'nin musluk aynasına işlenen gülbezeğin bazı kolları tahrip olmuş durumdadır (Fotoğraf 112; Çizim 59). Bazı çeşmelerde bozulmuş durumda olan çok kollu yıldızdan oluşan gülbezeler görülür. Bunlardan Kosova Çeşmesi'nin musluk aynası bölümündeki gülbezek tahmini olarak otuz bir kollu yıldızdan oluşmaktadır. İhtiyarettin (Fotoğraf 29) ve Toraman çeşmelerinin de musluk aynası bölümündeki gülbezelerin yıldız kol sayısı bilinmemektedir (Fotoğraf 8).

Çarkifelek formuna sahip gülbezeler oldukça az kullanılmıştır. Sabır Sokağı Çeşmesi'nin kemer köşeliklerinde (Fotoğraf 114; Çizim 61) ve Şeref Şirin Çeşmesi'nin ayna taşının dört köşesinde ışınsal kolları sağa doğru dönüş yapar şekilde işlenmiştir (Fotoğraf 115; Çizim 62). Beş eğrisel koldan oluşan çarkifelek formundaki gülbezeler bakışık olarak yapılmıştır

Bitkisel ve geometrik kompozisyondan oluşan gülbezekler de belirli bir kompozisyonun farklı çeşmelerde uygulandığını görmekteyiz. Kümbetli Cami Çeşmesi (Fotoğraf 116; Çizim 63), Gevraiki Çeşmesi (Fotoğraf 117; Çizim 64), Sarı Hasan Caddesi Çeşmesi (Fotoğraf 118; Çizim 65) ve Türkmen Çeşmesi'nin musluk aynasında merkezde iç geçmiş iki dairenin etrafı yılankavi motifi ile çevrenmesiyle sekiz yaprak ve bu yaprakların aralarında yarım daireler meydana gelmiştir. Yarım dairelerin içerisine elips formu işlenmiş ve bu elipslerin yüzeyine de ikinci bir elips uygulanmıştır. Yaprakların yüzeyine ise üçgen motifi yerleştirilmiştir. Aralarda kalan boşluklar ise yine küçük yapraklar ile dolgulanmıştır. Bu gülbezeklerin merkezinde muslukları bulunur (Fotoğraf 119; Çizim 66). Kümbetli Çeşmesi zemin kotunun yükselmesi ve ön kısmına kaldırım döşenmesi nedeniyle çeşmenin bir bölümü zemin seviyesinin altında kalmıştır. Bu nedenle de gülbezeğin yarısı görünmekte olup görünen kısmı büyük oranda bozulmuştur (Fotoğraf 116; Çizim 63).

Karatay Yeni Kayacık Sokak Çeşmesi'nde merkezde yaprak dışta ise yıldız kolları ile çevrelenen gülbezek örneği vardır. Bu gülbezeğin iç kısmında iç içe iki daire oluşturulmuş ve merkezdeki daireye özgün halinde lüle takılı iken günümüzde dolgulanmış durumdadır. İkinci daire ise yaprak ile çevrenmiştir. Büyük oranda bozulduğu için yaprak sayısı bilinmemekle birlikte bu yaprakları dıştan otuz üç yıldız kolunun çevrelemesiyle iki kademeli bir görüntü oluşmuştur (Fotoğraf 120; Çizim 69).

Konya çeşmelerinde yazılı kompozisyona sahip gülbezek örneği sadece Sedirler (Sadırlar) Çeşmesi'nin alnlığında yer alan kitabenin merkezinde bulunur. Tam bir daire içerisine celi ta'lik hatla "Maşallah" yazılmıştır (Fotoğraf 121; Çizim 70).

Değerlendirme ve Sonuç

"Konya Çeşmelerinde Gülbezek" adlı bu çalışmada Osmanlı dönemine ait 24, I. Ulusal Mimarlık dönemine ait 28 olmak üzere toplam 52 çeşme tespit edilmiştir. Bu çeşmelerde farklı kompozisyonlarda oluşturulmuş 105 gülbezek incelenmiştir. Çalışmamız kapsamında incelediğimiz çeşmeler, Osmanlı'nın klasik (1526) ve geç dönemi (1739-1907) ile I. Ulusal Mimarlık dönemlerini (1908-1930) kapsamaktadır.

Çalışmamızda Osmanlı ve I. Ulusal Mimarlık akımı etkisinde inşa edilmiş çeşmelerde süsleme unsuru olarak kullanılan gülbezeklerin dönemlerine bağlı olarak uygulandıkları alan, form, işleniş ve boyutu bakımından benzerlik ve farklılıkları bulunmaktadır.

Osmanlı ve I. Ulusal Mimarlık dönemi çeşmelerindeki gülbezekler, uygulandıkları alan açısından farklılık göstermektedir. Bu farklılık gülbezeklerin uygulama alanlarının yoğunluğunun çeşme tipolojisi ile doğrudan bağlantılı olduğunu göstermektedir. Osmanlı çeşmeleri, genellikle bağımsız, tek cepheli, dikdörtgen formda olup sivri, yarım daire, teğet ve dilimli olmak üzere çeşitli kemerlere sahip ayna taşından oluşan çeşmelerdir. I. Ulusal Mimarlık döneminde ise bu genel şema devam etmekle birlikte batılı üslupların etkisiyle sütunlu ve "zafer", "anıt" veya "şahideli" gibi farklı tipolojide çeşmeler de inşa edilmiştir. Ayrıca bu dönemde iki cepheli çeşmeler yapılmıştır. Bu farklılaşma gülbezeklerin uygulama alanlarını da doğrudan etkilemiştir.

Gülbezeker, Osmanlı çeşmelerinde kemer köşelikleri ve musluk aynası başta olmak üzere kemer kilit taşı, alınlık, ayna taşı ve taç bölümlerinde görülürken I. Ulusal Mimarlık dönemi çeşmelerinde ise büyük bir kısmı musluk aynasında olmak üzere farklı olarak sütun başlıkları ile taç bölümlerinin gülbezek ile süslendiğini görmekteyiz. Osmanlı dönemi çeşmelerinin musluk aynasına işlenen gülbezeker genellikle çok kollu yıldız formundaki gülbezeker uygulanırken I. Ulusal mimarlık döneminde farklı olarak dışa taşkın ve bitkisel kompozisyon ile süslenmesi dikkat çekmektedir. Her iki dönemde de farklılıkların yanı sıra geleneksel şemada inşa edilen dikdörtgen formlu ve kemerli çeşmelerin fazla olmasından dolayı kemer köşelikleri ve musluk aynaları gülbezekerin uygulandığı başlıca noktalar haline gelmiştir.

Form açısından incelendiğinde gülbezekerin temel şeması dairesel düzlem meydana getirmesi veya dışta tam bir daire ile çevrenmesi hususuna bağlıdır. Her iki dönemdeki gülbezekerin formuna baktığımızda esasında dairesel bir düzlemde meydana geldiğini söyleyebiliriz. Ancak Osmanlı çeşmelerinde dairesel düzlem meydana getiren gülbezekerin büyük çoğunluğu dışta bir daire ile sınırlanmamış örneklerdir. I. Ulusal Mimarlık çeşmelerinde ise gülbezeker dıştan tam bir daire ile çevrenerek dışta sınırlayıcı bir öge oluşturulmuştur. Dairenin yanı sıra Şükrü Doruk Çeşmesinde yer alan gülbezeğin farklı olarak dıştan kare bir form ile sınırlandırılması farklılık göstermektedir.

Gülbezeker boyut olarak değerlendirildiğinde, her iki dönemde de gülbezeğin boyutu uygulanacağı alana göre değişim gösterdiği görülmüştür. Konya çeşmelerinde kemer köşelikleri, kilit taşı ve ayna taşında büyük çoğunluğu küçük boyutlu olmak üzere orta boyutlu gülbezeker, musluk aynasında ise daha büyük boyutlu gülbezekerin uygulandığı tespit edilmiştir. I. Ulusal Mimarlık döneminde tipoloji açısından sütunlu ve anıt çeşmeler farklılık göstermektedir. Bu nedenle bu bölümlerin sütun başlıklarında uygulanan alanın dar olması nedeniyle küçük boyutlu, anıt çeşmelerinin taç kısımlarında ise büyük boyutlu gülbezekerin uygulandığı görülmüştür. Ayrıca alınlık bölümünde gülbezek uygulamasına da I. Ulusal Mimarlık dönemine ait tek örneğimiz bulunmakta ve bu da orta boyutlu gülbezek grubundadır.

İncelediğimiz çeşmelerde gülbezekerin yoğun bir şekilde kullanıldığı görülmüştür. Bu gülbezekerin büyük bir çoğunluğu bitkisel olmak üzere geometrik, hem bitkisel hem geometrik ve yazılı kompozisyonlardan oluşmaktadır. Çeşmelerde gülbezeğin uygulanacağı yer gibi türünün de uygulanacağı alana göre belirlendiğini söyleyebiliriz. Kemer köşelikleri ve kilit taşında büyük bir çoğunluğu çiçek karakterli, ayna taşı, taşlık nişi ve musluk aynasında çok kollu yıldız ve çiçek karakterli gülbezeker uygulanmıştır.

Dönem olarak incelediğimizde ise Osmanlı çeşmelerinde çoğunlukla doğadaki bir çiçeğin üstten görünüşü veya yıldız kollarından oluşan gülbezeker uygulanmıştır. I. Ulusal Mimarlık döneminde ise Osmanlı dönemi çeşmelerinde gördüğümüz çok yapraklı çiçek ve çok kollu yıldızdan oluşan gülbezeker aynı üslup özellikleri ile devam etmekle birlikte Konya'daki Osmanlı çeşmelerinde görmediğimiz tamamen farklı olarak palmet, rumi ve yaprak motiflerinden oluşan kompozisyon ile süslü gülbezeker ön plana çıkmaktadır. Palmet, rumi ve yaprak motifleri Türk sanatının hemen her döneminde sevilerek

kullanılmıştır (Aygör & Kara, 2018, s. 19). Konya'daki Osmanlı çeşmelerinde bu motiflerin uygulandığı bir örnek bulunmamaktadır. Mimari yapılarıdaki gülbezeler incelendiğinde ise palmet, rumi ve yaprak motiflerinden oluşan gülbezelerin genellikle Anadolu Selçuklu ve Beylikler dönemi mimari yapılarda uygulandığı görülmektedir. Bu kompozisyonun yalnızca I. Ulusal Mimarlık döneminde uygulanması klasik motiflerin bu dönemde tekrar yorumlanarak uygulanmasını eskiye dönüş olarak açıklayabiliriz. Gülbezek türleri içerisinde de yine yazılı kompozisyona sahip tek örneğimiz I. Ulusal Mimarlık dönemine ait Sedirler (Sadırlar) Çeşmesinde görülmektedir.

Konya'daki Osmanlı ve I. Ulusal Mimarlık dönemi çeşmelerini süsleyen gülbezelerin benzerlerini başta İstanbul olmak üzere Edirne ve Bursa, olmak üzere birçok şehirde benzer örnekleri bulunmaktadır.

İstanbul çeşmeleri, Semiz Ali Paşa Çeşmesi (Köşe Çeşmesi), (Anonim,2006, C.3, 373), (1558-1559), (Fotoğraf 53), Seyyid Halil Ağa Çeşmesi (1811-1812) (Anonim,2006, C.3, s. 375), kilit taşında (Fotoğraf 54) ve Orta Çeşme (Köşe Çeşmesi)'de (1642), (Anonim,2006, C.3, s. 351) niş içinde yer alan katmerli gülbezeler (Fotoğraf 55), Şehzade Mustafa Çeşmesi (Duvar Çeşmesi), (1728-29) (Anonim,2006, C.3, 396) kemer köşeliklerinde altı yapraklı çiçek (Fotoğraf 56), Konya çeşmelerindeki gülbezeler ile benzerlik göstermektedir. Selami Ali Çeşmesi'nin (Tek Çeşme), (1800-1801) musluk aynası (Fotoğraf 57), ve Selami Ali Çeşmesi'nin (Duvar Çeşmesi), (1677-78), (Anonim,2006, C.3, s. 368-369) kilit taşında yapraklardan oluşan gülbezeler yer alır (Fotoğraf 58).

Edirne çeşmelerinde Hacı Adil Bey çeşmesi (1904), (Fotoğraf 59) ve Askeri Hastane Çeşmesi'nin (1915), kemer köşeliklerinde (Fotoğraf 60), Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Çeşmesi kilit taşında (Fotoğraf 61), Meşalecibaşı çeşmesi kitabe köşeliklerinin yanı sıra çeşme aynası ve kitabe köşeliklerine gülbezeler işlenmesi konum açısından baktığımızda Konya çeşmeleri ile benzerlik gösterir (Karademir,2007,212).

Konum açısından benzerlik gösteren bu çeşmeler, kompozisyon olarakta Hadımağa Çeşmesi'nde sekiz yapraklı gülbezek (Karademir,2007, s. 195-196), Hacı Adil Çeşmesi (1904) kemer köşeliklerinde iki katmerli gülbezek, ayna taşıdaki kemer köşeliklerinde çarkifelek formundaki gülbezeler (Karademir,2007,130), Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Çeşmesinde ise dört katmerli gülbezek (Karademir, 2007:124), Askeri Hastane Çeşmesi'nin (1915), ayna taşıda çok kollu yıldızdan oluşan gülbezek Konya çeşmelerindeki gülbezeler ile form, işleniş ve boyut açısından benzerlik göstermektedir.

Gülbezek, Bursa çeşmelerinde de yoğun olarak kullanılan süsleme unsurlarından birisidir. Ancak konum ve kompozisyon açısından baktığımızda Bursa çeşmelerindeki gülbezeler farklılık göstermektedir. Darüssaade Ağası Çeşmesinde (1743), (Çetinkaya,2012, s. 171-172), (Fotoğraf 63) konum açısından farklı olarak su teknesi ve kitabe bölümü üç ve dört katmerli gülbezek ile süslenmiştir. Bu gülbezeler de Konya çeşmelerindekilerden farklı olarak katmer sayılarının arttığı gözlemlenmektedir. Bursa Kız Lisesi Çeşmesi II (1905-1906), (Çetinkaya,2012, s. 199) (Fotoğraf 64) ve Hacılar Çeşmesi'nin (1749) (Çetinkaya,2012, s. 173) su teknesinde akantus yaprakları ile oluşturularak farklılık arz etmiştir (Fotoğraf 65). Ayrıca Bursa çeşmelerinde gülbezelerin sayısında artış olduğu gözlemlenmiştir.

Gülbezekerler, Konya’da sadece çeşmelerde değil cami, mescit, medrese, türbe gibi yapılarda da yoğun bir şekilde uygulanmıştır. Osmanlı döneminde bir üslup birliği oluşturulmuş ve gülbezekerlerin büyük çoğunluğu doğadaki bir çiçeğin üstten görünümü ve yıldız kollarından oluşan kompozisyonundan oluşmaktadır. I. Ulusal Mimarlık döneminde ise Osmanlı döneminin etkisi görülmekle birlikte Türk sanatında yer alan motiflerin tekrar kullanıldığı örneklerde bulunmaktadır. Özellikle çeşmeler dışında Sırçalı Medrese (1242), Beyşehir Eşrefoğlu (1296-1299) ve Akşehir Maruf Köyü Şeyh Hasan Türbesi (1370) taç kapısında, Konya dışında ise Eğirdir Han (1237-1238), Karatay Han (1240-1241), Ağzıkara Han (1231), Kayseri Hacı Kılıç Medresesi (1249), Antalya Karatay Medresesi (1250-51), İncir Han (1239-40) ve Aksaray Sultan Hanı (1229) taç kapılarında (Taşdelen&Dursun,2022,669) palmet, rumi ve lotus motiflerinden oluşan bitkisel kompozisyona sahip gülbezekerlerin benzeri Konya’da I. Ulusal Mimarlık döneminde yeniden yorumlanarak çeşmelerde kullanılarak farklılık oluşturulmuştur.

Çeşmelerin ana yapı malzemesi kesme taş olduğu için çalışmamızdaki gülbezekerlerin büyük çoğunluğu taş malzeme olup ayna taşında ve sütun başlıklarında mermer malzemeye de yer verilmesine bağlı olarak mermer malzemeye işlenen gülbezekerlerle de karşılaşılır. Teknik olarak gülbezekerlerin tümü oyma tekniğinde yapılmıştır. Oyma işleminde gülbezeğin taş veya mermere uygulanırken zemin ve motif oyma tekniklerinin kullanıldığı görülür. Çalışmamızdaki örneklerinbüyük çoğunluğu zemin oyma tekniği ile düz satırlı, iç bükey ve oluklu oyma tekniği de görülmektedir.

Konya Osmanlı ve I. Ulusal Mimarlık dönemi çeşmelerinde bulunan gülbezekerlerin değerlendirildiği bu çalışmada, çeşmelerde gülbezekerlerin başlıca süsleme unsuru olduğu ve uygulandıkları alan ve türleri açısından çeşitlilik gösterdiği tespit edilmiştir.

Extended Summary

Fountains, which are important elements of water architecture in Konya, were widely built during the Ottoman and I. National Architecture period. Fountains, which have an important role in human life, are works of charitable purposes. Fountains, which are important in terms of aesthetics as well as their functionality, are documents that adorn the streets where they are located and reflect the styles of their periods.

The examples we included in our study are dated to the Ottoman and I. National Architecture period, and it has been determined that rosettes were used extensively in these fountains. It is known that fountains belonging to the Seljuk and Principalities periods were built before the Ottoman Empire, but there is no information about the ornament composition of these fountains since they have not survived. However, rosebezek was used extensively in various structures built during the Seljuk and the Principalities periods in Konya. This makes us think that it may have been used in fountains as well.

The fountains in Konya have been studied by many researchers, especially in terms of typology and ornament composition. However, in almost a large part of the fountains, it has been seen that the rose decorations have become the main ornamental element of the fountains with the processing of different sizes, compositions and techniques. For this

reason, it is aimed to examine and document rosebezeks separately.

The rose decorations used in the arch corners, arch keystone, column capitals, stone nest, mirror stone, fountain mirror and crown sections of the examined fountains were mostly applied on the corners of the arches and fountain mirrors among these sections. While the rosettes in the Ottoman and I. National Architecture period fountains are similar in terms of composition, they differ in terms of the area they are applied to. The construction of fountains with columns and different typologies such as "victory", "monument" or "witness" with the influence of western styles during the I. National Architecture period also directly affected the application areas of rosettes. The construction of fountains with columns and different typologies such as "victory", "monument" or "witness" with the influence of western styles during the I. National Architecture period also directly influenced the application areas of rosettes. This shows us that the density of the application areas of rosebezeks is directly related to the fountain typology.

In terms of composition, rosebezeks show very different features in both periods as vegetative, geometric, vegetal and geometric, figurative and inscribed. When the samples within the scope of our study were examined, it was seen that rose decorations with herbal and geometric compositions were in the majority, but rose decorations consisting of both herbal and geometric and written compositions were applied in less number.

In this study, in which rose decorations found in Konya Ottoman and I. National Architecture period fountains were evaluated, it was determined that rose decorations were the main decoration element in fountains and varied in terms of the area and types they were applied.

Kaynakça | References

- Anonim (2006). *İstanbul Tarihi Çeşmeler Külliyyatı*. (C:I-II-III), İstanbul.
- Akkaya A. Sibel (2007). *Musluk Tasarımının Tarihsel Süreç İçinde İncelenmesi ve Güncel Yansımaları*.(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Aygör, Erkan (2007). Küresel İklim Değişiklikleri Ve Tarihi Konya Çeşmeleri. *Uluslararası Küresel İklim Değişiklikleri ve Çevresel Etkileri Konferans Kitabı*. Konya.
- Aygör, Erkan-vd. (2010). *Konya İl Merkezi Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Envanteri*. Konya.
- Aygör, E. & Kara Hacer (2018). Rumi ve Palmet Motifleriyle Süslenen I. Ulusal Mimarlık Dönemi Konya Çeşmeleri. *Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi Tarihin Peşinde*. 19, 155-184.
- Başkan, Seyfi (2002). Cumhuriyet Dönemi Sanat, *Türkler*. (C:18, s. 233-352.), Ankara. 2002,
- Çetinaslan, Mustafa (2016). Konya'daki Osmanlı Dönemi Mahalle Mescitleri. *İslam Medeniyetinde Konya Uluslararası Sempozyumu Tebliğleri*. Konya.
- Doğan, Ş. Doğan & Yazar, Turgay (2013). Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönem Mimarisi Süslemesinde Küre, Küre Ve Koni Kesiti/Kabara, Rozet, *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı:19, s.221-224.
- Eyice, Semavi (1993). Çeşme. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. (C.8, s. 277-287) İstanbul.
- Karpuz, Haşim (2009). *Türk Kültür Varlıkları Envanteri Konya*. (C:1). Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Karpuz, Haşim & Dülgerler, Nuri (2006). Konya Çeşmeleri Üzerine Bir Tipoloji Denemesi. *Sanatta Anadolu Asya İlişkileri, Prof. Dr. Beyhan Karamağaralı'ya Armağan*. Ankara. s. 317-331.
- Karademir, Murat (2007). *Edirne Çeşmeleri*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi SBE. Konya.
- Kazancıgil, Ratip (1992). *Edirne Mahalleleri Tarihçesi*. İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği.
- Konyalı, İ. Hakkı (1964). *Abideleri Ve Kitabeleri İle Konya Tarihi*. Konya. Yeni Kitap Basımevi.
- Mutlu, Mehmet (2014). *Konya'da Su Mimarisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi SBE Van.
- Ödekan, Ayla (1992). Kentiçi Çeşme Tasarımında Tipolojik Çözümleme. *Semavi Eyice Armağanı*. İstanbul Yazıları, İstanbul.
- Önder, Mehmet (1955). *Konya Çeşme ve Şadırvanları*. Konya: Ülkü Basımevi.
- Önge, Yılmaz (1997). *Türk Mimarisinde Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerinde Su Yapıları*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Sözen. M., & Tanyeli, U. (1986). *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Remzi Kitabevi

Taşdelen, A. (2020). *Konya Türk Devri Yapılarında Bulunan Gülbezeler*. (Yayımlanmamış YüksekLisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Ünal, Rahmi, H. (1982). *Osmanlı Öncesi Anadolu-Türk Mimarisinde Taçkapılar*, İzmir: Ege Üniversitesi.

WEB SAYFALARI

URL1:Erişim:https://tr.wikipedia.org/wiki/Sadrazam_Semiz_Ali_Pa%C5%9Fa_%C3%87e%C5%9Fmesi

URL-2 Erişim: <https://kulturenvanteri.com/tr/yer/seyyit-halil-aga-cesmesi/#15.63/41.015844/28.945882>

URL-3 Erişim: (https://www.mustafacambaz.com/details.php?image_id=25653)

URL-4 Erişim: <https://twitter.com/Kuzubudu/status/956647699620642817/photo/2>

URL-5

Erişim:<https://kulturenvanteri.com/tr/yer/selamicesmesi/#16/40.97557/29.051959>)

URL-6 Erişim: <://www.turkiyenintarihieserleri.com/?oku=3314>

URL-7 Erişim: <https://kulturenvanteri.com/tr/yer/haci-adil-bey-cesmesi/#16/41.662151/26.551235>

URL-8 Erişim: <https://www.turkiyenintarihieserleri.com/?oku=3599>

URL-9 Erişim: https://www.mustafacambaz.com/details.php?image_id=30340

URL10Erişim:<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/edirne/kulturenvanteri/selveli-hadim-aga-cesmesi>

EKLER

Gülbezeklerin Uygulama Alanları

Foto 1: Gevraiki Çeşmesi

Foto 2: Fuar Çeşmesi

Foto 3: Kümbetli Cam Çeşmesi

Foto 4: Büyük Kum Köprü Caddesi Çeşmesi

Foto 5: Mahmut Dede Sokağı Çeşmesi

Foto 6: Sedirler 2 Çeşmesi

Foto 7: Dolap Mektep Çeşmesi

Foto 8: Darıcı Çeşmesi

Foto 9: Toraman Çeşmesi

Foto 10: Sedirler eşmesi 1

Foto 11: Sarı Hasan Cadde eşmesi

Foto 12: Yolcuoğlu eşmesi

Foto 13: Kalenderhane eşmesi

Foto 14: Kasım Envari Sokağı eşmesi

Foto 15: Sarı Yakup Cadde eşmesi

Foto 16: Kosova Cami eşmesi

Foto 17: Sabır Sokağı eşmesi

Foto 18: Nişantaşı eşmesi

Foto 19: Anonim Ak Çeşme

Foto 20: Kasım Halife Çeşmesi

Foto 21: Sedirler (Sadırlar) Çeşmesi

Foto 22: Celal Sokağı (2) Çeşmesi

Foto 23: HacıHasan başı Çeşmesi

Foto 24: Eşrefoğlu Sokağı Çeşmesi

Foto 25: ŞahinAğa Çeşmesi

Foto 26: Nakipoğlu Çeşmesi

Foto 27: SütTekkesi Çeşmesi

Foto 28: Türkmen Çeşmesi

Foto 29: İhtiyaretin Çeşmesi

Foto 30: Şeyh UlemaKöşe Çeşmesi

Foto 31: Sadreddin KoneviCami Çeşmesi

Foto 32: TürkmenoğluÇeşmesi

Foto 33: AziziyeMahallesi Servet Sokağı Çeşmesi

Foto 34: Köprübaşı Çeşmesi

Foto 35: MitripSokağı Çeşmesi

Foto 36: Şeyh Ulema Recep Ağa Cami

Foto 37: Tahtatepen

Foto 38: AliSuavi Çeşmesi

Foto 39: Zafer Çeşmesi

Foto 40: Medrese Mahalle Çeşmesi

Foto 41: Bilinmeyen Çeşme

Foto 42: Ferhuniye Çeşmesi

Foto 43: GüldandedeÇeşmesi

Foto 44: Hükümet Konağı Çeşmesi

Foto 45: Ayanbey Çeşmesi

Foto 46: BağEvliya Mescit

Foto 47: ŞükrüDoruk Çeşmesi (Aygör &Kara'dan)

Foto 48: Gazi Mustafa Kemal Paşa Çeşmesi

Foto 49: YeniKayacık Sokak Çeşmesi

Foto 50: KaratayServet Sokak

Foto 51: Şerife Hanım Mescit Çeşmesi

Foto 52: Bulgur Tekke Çeşmesi

Foto 53: Semiz Ali Paşa Çeşmesi (URL-1)

Foto 54: Seyyid Halil Ağa Çeşmesi (URL-2)

Foto 55: Orta Çeşme (Köşe Çeşmesi), (URL-3)

Foto 56: Şehzade Mustafa Çeşmesi (URL-4)

Foto 57: Selami Ali Çeşmesi (Tek Çeşme), (URL-5)

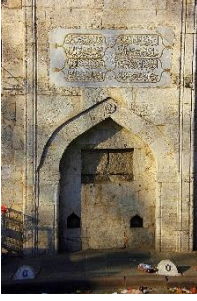

Foto 58: Selami Ali Çeşmesi (Duvar Çeşmesi), (URL-6)

Foto 59: Hacı Adil Bey Çeşmesi (URL-7)

Foto 60: Askeri Hastane Çeşmesi (URL-8)

Foto 61: Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Çeşmesi (URL-9)

Foto 62: Hadımağa Çeşmesi (URL-10)

Foto 63: Darüssaade Ağası Çeşmesinde (Çetinkaya'dan)

Foto 64: Bursa Kız Lisesi Çeşmesi II (Çetinkaya'dan)

Foto 65: Hacılar Çeşmesi (Çetinkaya'dan)

Gülbezek Tipolojisi

Bitkisel Kompozisyona Sahip Gülbezeler

Çiçek Karakterli Gülbezeler

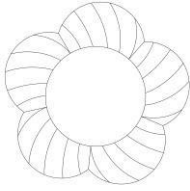

Foto 66: Çizim 1: Kosova Çeşmesi, kemer köşeliklerinde yer alan gülbezek

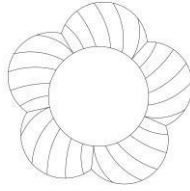

Foto 67: Çizim 2: Kümbetli Cami Çeşmesi, kemer köşeliklerinde yer alan gülbezek

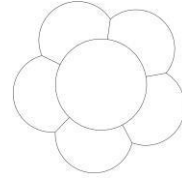

Foto 68: Çizim 3: Sarı Yakup Cadde Çeşmesi, kemer köşeliklerinde yer alan gülbezek

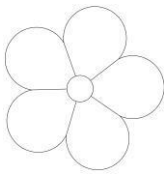

Foto 69: Çizim 4: Şahin Ağa Çeşmesi, kemer köşeliklerinde yer alan gülbezek

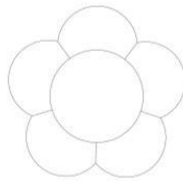

Foto 70: Çizim 5: Yolcuoğlu Çeşmesi, kemer köşeliklerinde yer alan gülbezek

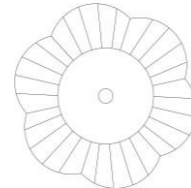

Foto 71: Çizim 6: Darıcı Çeşmesi, kemer köşeliklerinde yer alan gülbezek

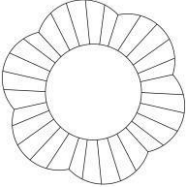

Foto 72: Çizim 7: Dolap Mektep Çeşmesi, kemer köşeliklerinde yer alan Gülbezek

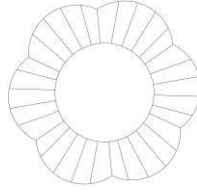

Foto 73: Çizim 8: Gevraki Çeşmesi, kemer köşeliklerinde yer alan gülbezek

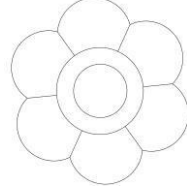

Foto 74: Çizim 9: Kasım EnvarıSokağı Çeşmesi, kemer köşeliklerinde yer alan gülbezek

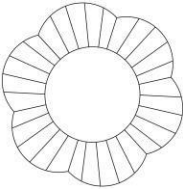

Foto 75: Çizim 10: Mahmut DedeSokağı Çeşmesi, kemer köşeliklerinde yeralan gülbezek

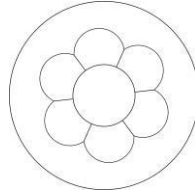

Foto 76: Çizim 11: Sedirler Çeşmesi 1, kemerköşeliklerinde yeralan gülbezek

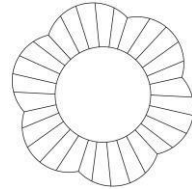

Foto 77: Çizim 12: Sarı Hasan Cade Çeşmesi, kemer köşelikleri ve kilittaşında yer alan gülbezek

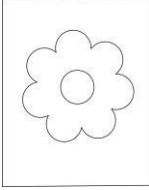

Foto 78: Çizim 13 Eşrefoğlu SokağıÇeşmesi, ayna taşında yer alangülbezek

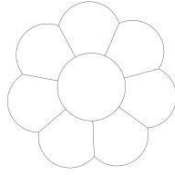

Foto 79: Çizim 14: Anonim Ak Çeşme, kemer köşeliklerinde yeralan gülbezek

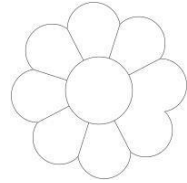

Foto 80: Çizim 15: Kalenderhane Çeşmesi, kemer köşeliklerinde yeralan gülbezek

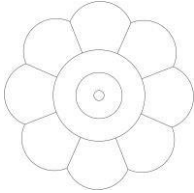

Foto 81: Çizim 16: Kasım Halife Çeşmesi kemer köşeliklerinde yeralan gülbezekler

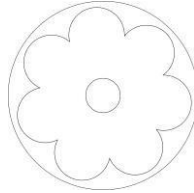

Foto 82: Çizim 17: Nişantaşı Çeşmesi, kemer köşeliklerinde yer alan gülbezek

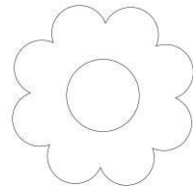

Foto 83: Çizim 18: Şerife HanımMescit Çeşmesi, sütun başlıklarında yer alan gülbezek

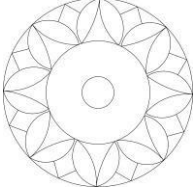

Foto 84: Çizim 19: Dolap Mektep Çeşmesi, lüle de yer alan gülbezek

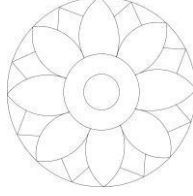

Foto 85: Çizim 20: Darıcı Çeşmesi, lüle de yer alan gülbezek

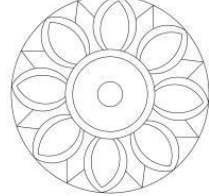

Foto 86: Çizim 21: Türkmenoğlu Çeşmesi gülbezek

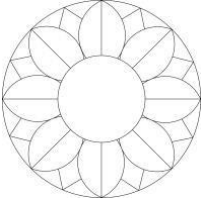

Foto 87: Çizim 22: Sedirler Çeşmesi 1, lüle de yer alan

Foto 88: Çizim 23:

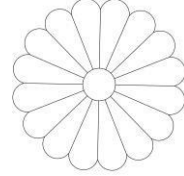

Foto 89: Çizim 24: Bulgur Tekke Çeşmesi, taç da yer alan gülbezek

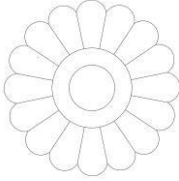

Foto 90: Çizim 25: Nakipoğlu Çeşmesi, lüle de yer alan gülbezek

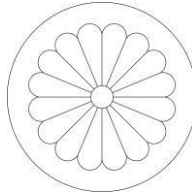

Foto 91: Çizim 26: Fuar Çeşmesi, kemerköşelikle yer alan gülbezek

Foto 92: Çizim 27: Karatay Servet Sokak Çeşmesi, lüle de yer alan gülbezek

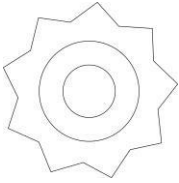

Foto 93: Çizim 28: Sedirler Caddesi 2 Çeşmesi, ayna taşında yer alan gülbezek

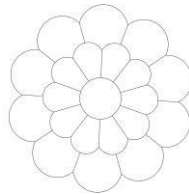

Foto 94: Çizim 29: Ayanbey Çeşmesi, ayna taşında yer alan gülbezek

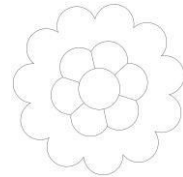

Foto 95: Çizim 30: Büyük Kum Köprü Çeşmesi, kemerköşelikle yer alan gülbezek

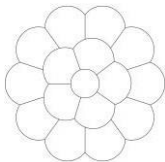

Foto 96: Çizim 31: Hoca Hasanbaşı Çeşmesi, kemerköşelikle yer alan gülbezek

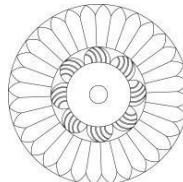

Foto 97: Çizim 32: Sarı Yakup Cadde Çeşmesi, lülede yer alan gülbezek

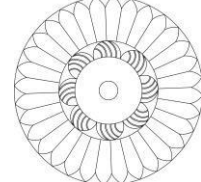

Foto 98: Çizim 33: Yolcuoğlu Çeşmesi, lülede yer alan gülbezek

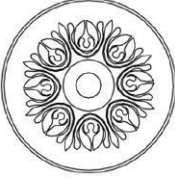

Foto 99: Çizim 34: Ferhuniye Çeşmesi, lülede yer alan gülbezek

Foto 100: Çizim 35: Gazi Mustafa Kemal Paşa İlkokul Çeşmesi, lülede yer alan gülbezek

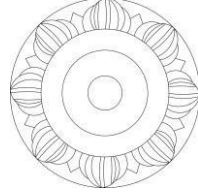

Foto 101: Çizim 36: Bab-1 Aksaray Çeşmesi, lülede yer alan gülbezek

Foto 102: Çizim 37: Sadreddin Konevi Cami Çeşmesi, lülede yer alan gülbezek (Kutlu'dan)

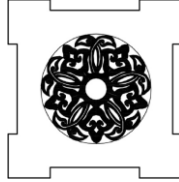

Foto 103: Çizim 38: Şükrü Doruk Çeşmesi, lülede yer alan gülbezek(Kutlu'dan)

Foto 104: Çizim 39: Hükümet Konağı Çeşmesi,ayna taşında yer alan gülbezek

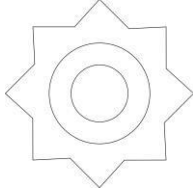

Foto 105: Çizim 40: Toraman Çeşmesi, ayna taşında yer alan gülbezek

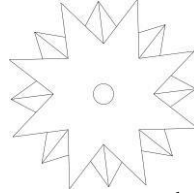

Foto 106: Çizim 41: Şahin Ağa Çeşmesi, taşlık niş alınlığında yer alan gülbezek

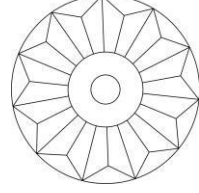

Foto 106: Çizim 42: Kasım Halife Çeşmesi, lülesinde yer alan gülbezek

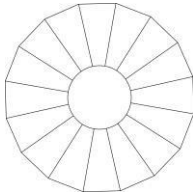

Foto 107: Çizim 43: Mahmut Dede Sokağı Çeşmesi, lülesinde yer alan gülbezek

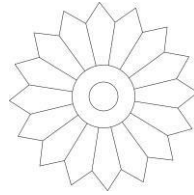

Foto 108: Çizim 44: Şeyh Ulema Recep Ağa Çeşmesi, lülesinde yer alan gülbezek

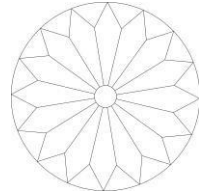

Foto 109: Çizim 45: Güldan dede Çeşmesi, ayna taşı köşeliklerinde yer alan gülbezek

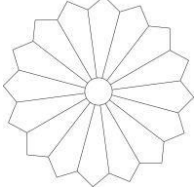

Foto 110: Çizim 46: Köprübaşı Çeşmesi, lülede yer alan gülbezek

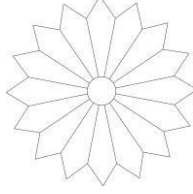

Foto 111: Çizim 47: Şahin Ağa Çeşmesi, ayna taşının sol köşeliğinde yer alangülbezek

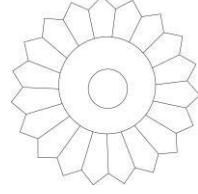

Foto 112: Çizim 48: Bağ Evliya Mescit Çeşmesi, lülede yer alan gülbezek

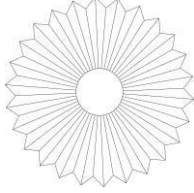

Foto 113: Çizim 49: Celal Sokağı Çeşmesi (2), lülede yer alan gülbezek

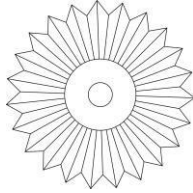

Foto 114: Çizim 50: Ali Suavi Çeşmesi, lülede yer alan gülbezek

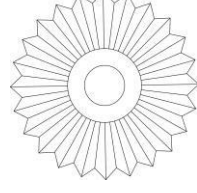

Foto 115: Çizim 51: Hükümet Konağı Çeşmesi, lülede yer alangülbezek

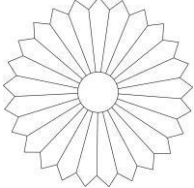

Foto 116: Çizim 52: Zafer Çeşmesi, lülede yer alan gülbezek

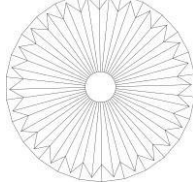

Foto 117: Çizim 53: Ayanbey Çeşmesi, lülede yer alan gülbezek

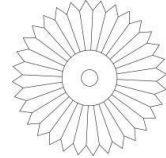

Foto 118: Çizim 54: Şeyh Ulema Çeşmesi, lülede yer alan gülbezek

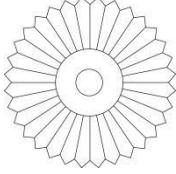

Foto 119: Çizim 55: Güldandede Çeşmesi, lüde yer alan gülbezek

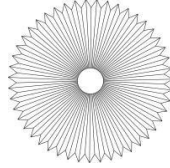

Foto 120: Çizim 56: Süt Tekkesi Çeşmesi, lüde yer alan gülbezek

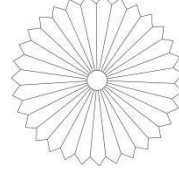

Foto 121: Çizim 57: Kosova Çeşmesi, lüde yer alan gülbezek

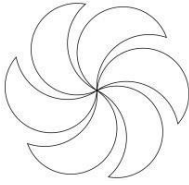

Foto 122: Çizim 58: Sabır Sokağı Çeşmesi, kemer köşeliklerinde yer alan gülbezek

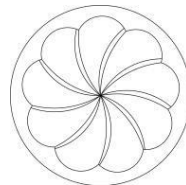

Foto 123: Çizim 59: Şeref Şirin Cami Çeşmesi, ayna taşının köşeliklerinde yer alan gülbezek

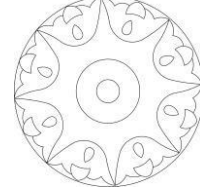

Foto 124: Çizim 60: Kümbetli Cami Çeşmesi, lüde yer alan gülbezek

Foto 125: Çizim 61: Gevraki Çeşmesi, lüde yer alan gülbezek (Kutlu'dan)

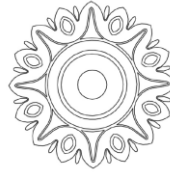

Foto 126: Çizim 62: Sarı Hasan Caddesi Çeşmesi, lüde yer alan gülbezek (Kutlu'dan)

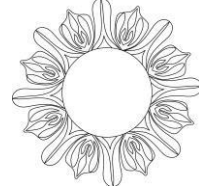

Foto 127: Çizim 63: Türkmen Çeşmesi, lüde yer alan gülbezek

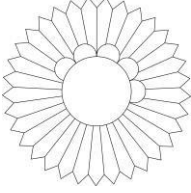

Foto 128: Çizim 64: Yeni Kayacık Çeşmesi, ayna taşında yer alan gülbezek

Foto 129: Çizim 65: Sedirler (Sadırlar) Çeşmesi, kitabede yer alan gülbezek

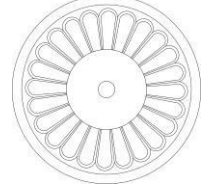

Foto 130: Çizim 66: MitripSokağı Çeşmesi, kitabede yer alan gülbezek

